

Predavanje visokog predstavnika Valentina Inzka “Bosna i Hercegovina i uloga OHR-a”

*u organizaciji Međunarodnog instituta za bliskoistočne i
balkanske studije (IFIMES)*

kao dio serije predavanja na temu “Zapadni Balkan i EU”

Evropski centar, Ljubljana, 20. aprila 2012.

Vrijedi izgovorena riječ.

Dame i gospodo,

Tema ove serije predavanja – Zapadni Balkan i Evropska unija – ispravno i korisno stavlja evropsku integraciju u regionalni kontekst, umjesto da taj proces razmatra zasebno za svaku zemlju.

Iako je Bosna i Hercegovina bez sumnje morala da se suoči sa najtežim socijalnim i političkim izazovima na svom putu ka Evropi, njen napredak – odnosno nedostatak napretka – na ovom putu pomoći će, odnosno odmoći, napretku njenih susjeda. A to znači da je uspjeh Bosne i Hercegovine sastavni dio uspjeha Zapadnog Balkana kao cjeline.

Danas ću se u svom obraćanju fokusirati na ulogu OHR-a nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma i u sadašnjem kontekstu.

Ustavni položaj OHR-a

Aneks X Daytonskog mirovnog sporazuma navodi da visoki predstavnik – između ostalog – prati provedbu Mirovnog sporazuma, promovira puno poštivanje svih civilnih aspekata sporazuma, koordinira aktivnosti civilnih organizacija i omogućava, kada to smatra potrebnim, rješavanje teškoća koje se javljaju u provedbi civilnih aspekata Mirovnog sporazuma.

Rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a br. 1031 i 1112 potvrđeno je da je visoki predstavnik konačni autoritet u regiji kada je u pitanju civilna provedba Mirovnog sporazuma.

Stoga OHR posljednjih šesnaest godina ima ključnu ulogu u pružanju pomoći organima vlasti u provedbi Mirovnog sporazuma, uključujući i Ustav BiH, kao Aneks 4 tog sporazuma.

Pet plus dva

U proteklih nekoliko godina ostvaren je širok konsenzus unutar međunarodne zajednice o potrebi da OHR i međunarodna zajednica kao cjelina prestanu igrati direktnu ulogu u rješavanju izazova sa kojima se ova zemlja suočava, i da podstiču izabrane zvaničnike i institucije ove zemlje da preuzmu punu odgovornost za iznalaženje rješenja.

Ovo se uvijek posmatralo u kontekstu evroatlantske integracije.

Budući da su međunarodne garancije koje je građanima Bosne i Hercegovine osigurao Daytonski sporazum preuzete od strane domaćih institucija, četiri miliona stanovnika ove zemlje će sve više i više koristiti pravne i sigurnosne garancije koje se nude tješnjim pridruživanjem i eventualnim članstvom u NATO savezu i Evropskoj uniji.

Istovremeno, međunarodna zajednica nikada nije imala namjeru da narod Bosne i Hercegovine jednostavno prepusti nesigurnosti disfunkcionalnog domaćeg političkog sistema.

U februaru 2007. godine, kao dio ovog evolucijskog procesa,

Upravni odbor Vijeća za provedbu mira utvrdio je program "pet plus dva". Drugi od dva uslova koji je definiran u ovom programu jeste da Bosna i Hercegovina treba ostvariti takav nivo političke stabilnosti i zrelosti da Upravni odbor može ocijeniti da ova zemlja u potpunosti poštuje Daytonski sporazum.

Od 2007. godine strateški fokus OHR-a je bio na pružanju pomoći organima BiH da ispune ovaj program. On je istovremeno nastavio da vrši ulogu koju ima u okviru Mirovnog sporazuma i rezolucija Vijeća sigurnosti u smislu osiguranja poštivanja tog sporazuma i zaštite reformi koje su ostvarene u toku njegove implementacije (prema potrebi i putem izvršnog mandata), te koordinacije napora civilnih agencija u zemlji.

Politička zrelost

Postalo je moda da se u nekim krugovima raspravlja o tome kako sposobnost OHR-a da nadglasa odluke izabranih predstavnika ne dozvoljava političkom *establišmentu* u BiH da sazri. Sve dok moraju tražiti odobrenje nekog drugog, tvrdi se, nosioci funkcija ne mogu preuzeti potpunu odgovornost lidera vlasti.

Međutim, činjenica je da je u svim funkcionalnim demokratijama sloboda djelovanja izabranih lidera ograničena. Postoje uspostavljeni sistemi provjere i kontrole. Političari su obavezni pred zakonom i pred institucijama koje imaju ovlasti da tumače i poštuju zakone. U trenutnoj situaciji, OHR u Bosni i Hercegovini predstavlja jednu od onih institucija koje djeluju na osiguravanju poštivanja Mirovnog sporazuma.

OHR ovu zadaću obavlja nepristrasno i nastavit će da je obavlja tako sve dok ne bude jasno da to više nije potrebno.

Dobra vijest za Bosnu i Hercegovinu u 2012. godini je da ima sve više znakova da politički *establišment* počinje da pokazuje upravo onu zrelost koja će joj omogućiti da zemlju vodi naprijed na konstruktivan, kreativan i odgovoran način.

Dana 10. februara – više od 16 mjeseci nakon izbora – konačno je imenovano Vijeće ministara BiH i nova administracija se obavezala da će pitanje evroatlantskih integracija staviti na vrh svog programa.

Dana 9. marta je postignut politički dogovor oko raspodjele vojne i državne imovine čime je otvoren put za Akcioni plan za članstvo u NATO-u, što je korak naprijed u rješavanju 5+2 programa Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira – iako više od pet godina nakon što je taj program prvi put formuliran.

Vjerujem da bi politički *establišment* mogao odgovoriti izbornim imperativima: ekonomske teškoće i socijalno siromaštvo uzrokovano dugotrajnim teatralnim ponašanjem i konfrontacijama jednostavno ne mogu trajati unedogled.

To može biti od velike vrijednosti za građane pritiskute nevoljama jer je u nedavnoj prošlosti, kada je odlučivanje bilo u rukama onih koji žele da Bosna i Hercegovina uspije, zemlja zabilježila najveću stopu ekonomskog rasta u Jugoistočnoj Evropi.

Evropska perspektiva

Vjerujem, također, da se sve više pojavljuje osjećaj kako će, ukoliko Bosna i Hercegovina propusti postojeću šansu da se priključi Evropskoj uniji zajedno sa svojim susjedima, biti napravljena strateška greška koju neće moći ispraviti ni cijela sljedeća generacija, a u BiH ne postoji dovoljno snažan lider koji bi mogao preživjeti nezadovoljstvo građana do kojeg bi došlo ovakvim razvojem situacije.

Ohrabren sam pristupom koji su zauzeli NATO i Evropska unija. Oni su i dalje direktno angažirani u BiH čime se građanima pruža osjećaj sigurnosti i ohrabrenje, dok se, istovremeno, političkom rukovodstvu pruža praktična podrška.

Ovakva uslovljenost je pozitivna, a ne negativna. Cijelo vrijeme se jasno ističe da se Bosni i Hercegovini nudi potpuna

integracija u evroatlantske institucije, kao i materijalne i političke prednosti koje idu uz taj proces. To je ponuda koju treba prihvatiti.

Ono što lideri Bosne i Hercegovine sada trebaju uraditi jeste da ispune svoje obaveze.

Aktivnim provođenjem svoje uloge u podržavanju implementacije Daytonskog sporazuma, na osnovu mandata koji mu je povjerilo Vijeće sigurnosti UN-a, OHR pomaže u održavanju okruženja u kojem Evropska unija može fokusirati svoje napore na postizanje napretka u oblastima vezanim za integraciju.

Vjerujem da je to dobra vijest ne samo za građane Bosne i Hercegovine nego i za građane Evropske unije. U vrijeme kada se Evropska unija suočava sa ozbiljnim ekonomskim i društvenim izazovima, zadnja stvar koja joj je potrebna je kriza u Bosni i Hercegovini, koja je mogla biti spriječena.

Danas NATO i EU nude građanima Bosne i Hercegovine pozitivnu alternativu nakon tragičnih događaja iz devedesetih. OHR ima svoju ulogu u održavanju okruženja u kojem se ova tranzicija može okončati.

Hvala.